

På vandring genom MATTEUS EVANGELIUM

På vandring genom MATTEUS EVANGELIUM

Kapitel 13, predikan av Micael Nilsson, hållen i Korskyrkan söndagen den 1 september 2013.

Läsning: Matt 13:1-58

Vi har hört en lång text. Det är bra. Något av det viktigaste vi kan göra är att läsa bibeltext, och gensvara på den. Men det är förstås en pedagogisk utmaning att försöka hålla en inte alltför lång predikan över en så lång text. Då förstår du ju genast att vi inte kan gå in på varje detalj. Det gör vi förstås aldrig, och alltså inte nu heller. Alltså får du se dessa predikningar som att vi liksom öppnar en dörr på glänt. Jag hoppas att du då ska se någonting, men så klart måste du återvända igen, för att inte bara glänta på dörren utan också gå in i rummet, sitta ner med Jesus och lyssna mer. Så idag ska jag alltså säga något om detta stycke som kallas för "Liknelsetalet". Det innehåller nämligen inte mindre än sju liknelser, eller åtta om man räknar in "bonusliknelsen" i v.52. Vad jag tänker göra är att lyfta fram det stora och genomgående budskapet i dessa liknelser, snarare än alla detaljer. Och det kan vara bra att göra så, då och då, för man säger ju ibland att man inte ser skogen för alla träd, d.v.s. man kan fastna i detaljerna och missa det stora.

Låt oss börja med lärjungarnas fråga till Jesus: - Varför talar du i liknelser? Vad var egentligen svaret på detta? Vi kunde tala länge om liknelsens fantastiska pedagogik och dynamik. En bild lever sitt eget liv. Ett logiskt påstående kan du glömma, men en bild kan du betrakta länge, och se mer och mer i. Och allt detta är sant. När Jesus väl har målat dessa bilder i vårt sinne så kommer vi att leva med dem resten av våra liv. Men det blir ändå inte hans svar här. Nej, Jesus svarar ungefär så här: - Jag talar i liknelser för att ni, som fått gåvan att förstå himmelrikets hemligheter ska förstå vad jag säger, men också för att de som har förhärdat sig inte ska förstå det. Och längre fram citerar Matteus Jesaja. Lyssna "Allt detta sade Jesus till folket i liknelser, och han talade enbart i liknelser till dem, för att det som sagts genom profeten skulle uppfyllas: Jag skall låta min mun tala i liknelser, jag skall ropa ut vad som har varit dolt sedan världens skapelse."

Det här är inte helt enkelt, men mycket intressant.

Här nämns tre grupper av människor. Här finns det som inte ville höra, nämligen dem vi mötte i det föregående kapitlet som avvisade Jesus. Här finns de som hade velat höra, gamla testamentets profeter. Och här finns de som fick höra, Jesu lärjungar. I sina liknelser avslöjar alltså Jesus sådant som varit dolt sedan världens skapelse. Då fanns det de som sa nej tack. De väntade efter Messias. Nu stod han där framför dem. Men de såg honom inte. När Jesus talar i liknelser blir det obegripligt, irrelevant och ointressant för dem. Men några stod där med öppna hjärtan och ödmjuka sinnen och fick se in i Guds rike.

Och så är det än idag. Guds budskap erbjuds till var och en. Vem som helst kan köpa en Bibel och läsa. Men den som redan på förhand avvisar Jesus läser Bibeln som en död bok. Men för den som ber Gud att öppna hans eller hennes ögon, och som läser boken som en lärjunge öppnas en skattkammare full av Guds rikedomar.

Det är nästan som de där gamla 3D bilderna från förr. Kommer du ihåg dem? Först såg man bara ett obegripligt mönster. En förklarande text sa att man skulle försöka "se igenom dem". Dröjde man då kvar med blicken så sjönk den in i bilden och man såg ett tredimensionellt landskap träda fram ur obegripligheten. Så där den som avvisade Kristus bara såg en text med ord såg lärjungen igenom texten Guds rike.

Låt oss nu se, lite ur ett örnperspektiv, på dessa sju liknelser. De har alla ett gemensamt tema. De handlar alla om himmelriket, eller Guds rike, vilket är samma sak. Den första liknelsen handlar om var allt börjar i våra liv, d.v.s. hur vi blir en del av Guds rike. Sedan följer ett antal liknelser som handlar

På vandring genom MATTEUS EVANGELIUM

om vad som händer sedan, nämligen hur Guds rike växer, men också om hur ogräs och angrepp mot det Gud gör växer. Sist av allt handlar det om tidens avslutning. Man skulle också kunna säga att liknelserna handlar om såningstid, växtkraft och skördetid. Låt oss börja från början:

Såningstid

"En man gick ut för att så. När han sådde, föll en del på väggkanten, och fåglarna kom och åt upp det. En del föll på de steniga ställena, där det inte fanns mycket jord, och det kom fort upp, eftersom myllan var tunn. Men när solen steg, sveddes det och vissnade bort, eftersom det var utan rot. En del föll bland tistlarna, och tistlarna växte upp och kvävde det. Men en del föll i den goda jorden och gav skörd, hundrafalt och sextiofalt och trettiofalt. Hör, du som har öron." Lite längre fram förklarar Jesus vad han menar. Gud är en såningsman. Ditt hjärta är en åker.

Om jag säger "låt mig så en tanke hos dig", så fångar jag något av textens innebörd. Gud sår sitt ord, sina tankar, uppenbarelsen om sitt rike, in i ditt liv. Och då händer något inom dig, för Hebr 4:12 säger att Guds ord är "levande och verksamt". Så hur har du det med det? När får Gud så sina tankar i ditt liv? Den frågan är avgörande, för kristen tro handlar inte om självförbättring, att lyfta sig i håret eller att ta i lite till. Det handlar om att Gud vill förvandla dig. Och Guds sätt att förvandla och förnya ditt sinne är att så in sitt ord i ditt liv.

Sedan får vi veta att sådden kan hamna i fyra olika slags jordmåner. Det är en chockerande läsning att tre fjärdedelar av det utsådda vissnar bort. Bara en fjärdedel växer och bär frukt. En del faller på väggkanten och fåglarna äter upp det. Jesus förklarar: "Var gång någon hör ordet om riket utan att förstå, kommer den Onde och snappar bort det som har blivit sått i hans hjärta." Så det är alltså ondskans strategi. "Den Onde" vill att du ständigt ska vara på väg någon annanstans. Den Onde hatar när människor stannar upp och funderar och tänker och försöker förstå Guds ord. Den Onde är en mästare på att snappa bort det, säga att du inte har tid, att du måste stressa vidare, att det där visdomskornet ändå inget var värt. Så vad du ska göra är att stanna upp, sitta ner, lyssna och bedja över Guds ord.

En del faller på steniga ställen. D.v.s. det ser ut som en klippta med lite jord på. Eftersom den jorden blir varm växer det snabbt där. Men eftersom myllan är ytlig sveds det bort lika snabbt. Så vad säger Jesus nu? Han säger att det finns människor som snabbt blir entusiastiska, brinnande i tron, ivriga... de växer snabbt. Men de försvinner lika snabbt, och vissnar bort. Varför? Jo, p.g.a. ytlighet och rotlöshet. Och jag känner hur den här texten brinner i mina händer, för detta är ett väckelserop rakt in i våra upplevelsecentrerade och känslorienterade liv.

En del föll bland törnen och tistlar. Och texten blir väl knappast mindre aktuell nu, när Jesus talar om hur det som växer upp snart kvävs av "världsliga bekymmer och rikedomens lockelser". Vad vet du om dessa kvävande ting, om rikedomens lockelser och om världsliga bekymmer? Är det möjligen så att du ska tala med Gud om att rensa ditt liv från lite ogräs idag?

Men här finns också den goda jordens människor. Jesus säger: - Det är de som hör ordet och förstår, och bär frukt. Detta är en beskrivning av vad det är att vara en lärjunge. Det är att höra, att förstå, kanske sakta och trevande, men dock och att bära frukt. Frukten är prövningen på din frälsning. På frukten ska trädet kännas, säger Jesus. Det innefattar sådant som helgelse, Rom 6:22: "Nu däremot, när ni blivit fria från synden men är slavar under Gud, blir frukten ni skördar helighet och till slut evigt liv." Det innefattar att utveckla en karaktär som allt mer präglas av Jesus Kristus, det inbegriper goda gärningar, enligt Kol 1:10, och dela med sig av tron till andra liksom att tillbe Gud. Om detta inte finns i mitt liv, måste jag fråga varför. Kanske finns då svaret i denna liknelse. Kanske är jag ständigt på väg någon annanstans, så stressad att ondskan får beröva mig Guds ord, kanske lever jag ytligt och rotlöst, eller kanske upptas jag av problem eller rikedom, så att det Gud gör kvävs i mitt inre. Jesus visar med denna liknelse något som är mer än livsviktigt, för detta påverkar inte bara våra liv nu utan också vår evighet. Jesus visar hur Guds rike föds in i våra liv. Vi möter Guds ord, som för oss till Guds

På vandring genom MATTEUS EVANGELIUM

son. När vi ger honom våra liv tar vi samtidigt emot hans liv, och den nya födelsens under äger rum i vårt inre. Guds rike föds in i våra hjärtan, och vi föds in i Guds rike. Och ingenting, ingenting, ingenting... kan vara viktigare än det.

Växtkraft

Men mötet med Gud är inte bara en engångsupplevelse. Nu vill Jesus tala om vad som händer sedan. Det gör han genom en rad liknelser. Först berättar han om en annan såningsman. Gud är en såningsman. Det är den Onde också. När bonden sover kommer en fiende. Han sår ogräs in i bondens åker. Många tror här att Jesus syftar på ett särskilt ogräs som heter dårrepe på svenska och är släkt med t.ex. kvickroten. Dårrupe liknar vete. Dess rötter växer in i vetets rötter. Man kan inte rycka bort det utan att förstöra vetet. Men det är också farligt, för dess korn förgiftar skörden. Och allt det här är djupa bilder.

Det Jesus säger är att vi ska vara uppmärksamma på vad som växer hos oss. Ibland ser det ut som det som är äkta, men det är det kanske inte. Ibland kan vi inte göra något åt det, men Gud ska en dag göra något åt det. Människor kan få inflytande som inte borde få det. Likaså tankar och attityder i våra egna liv. Vi ska med andra ord pröva allt och behålla det som är gott.

Därefter följer fyra korta liknelser, i par om två och två.

Guds rike är som ett senapskorn som växer. Det är litet men det blir stort. Senapskornet blir som ett träd där fåglar kan slå sig ner. Och här kan man gå djupt. De kommentatorer jag läst har haft många tankar om detta, men inte varit överens. Någon påpekar att det finns en liknande liknelse i Daniels bok där Babylon liknas vid ett träd där fåglar slår sig ner. Fåglarna är en bild för de nationer som fått ro i Babylons skugga. Men Babylon var kortlivat. Guds rike är evigt. Den skarpögde läsaren belönas och får tänka vackra tankar om hur hela nationer får ro i Guds rikets skugga.

Liknelsen om att Guds rike är som en surdeg ställer till det för många, eftersom surdeg har en negativ klang i andra liknelser där surdeg blir en bild av synd, eller av fariséernas lära osv. Jag tycker att det är svårt att förstå detta på något annat sätt än att Jesus här talar om surdegen som något positivt, trots allt. Det är ett litet mått surdeg han talar om, men mjölet mäts upp i en så stor mängd att det skulle räcka till bröd för en hel by!

Jag tror att poängen är att man inte ska förakta den ringa begynnelsens dag, för att citera Sak 4:10. Guds rike föds in i människors liv som tar emot Jesus Kristus och hans ord. Ondskan vill så sin villfarelse. Men Guds rike ska inte hindras. Även om det börjar litet och oansenligt så har det växtkraft. Det kanske börjar med en tanke, en kärlekshandling eller en liten grupp som ber, men Guds rike har en enorm växtkraft.

Därefter kommer två liknelser till, liknelsen om skatten i åkern och en köpman som säljer allt för att kunna köpa en pärla. Återigen kunde vi gå djupt in i dessa liknelser. Vad handlar de egentligen om? Efter att ha berättat dem frågar Jesus sina lärjungar: - Har ni förstått allt detta? Och jag läser: - Ja, svarade de. Jag vet egentligen inte varför. Kanske vågade de inte svara på annat sätt. Eller så trodde de sig förstå. Eller så förstod de lite, men inte allt, för längre fram, visar det sig att de inte alls riktigt förstod. Jag ler åt deras kavata "ja", och tänker på alla bibelkommentarer jag läst igenom inför denna predikan. Dessa kommentatorer har alla svarat ja, på Jesu fråga. Problemet är bara att de inte alls varit överens. En del har haft intressanta tankar om skatten som hittades men gömdes igen. Det kanske handlar om Israel, tänker någon. När Gud friköpte åkern, världen, gömde han undan Israel en tid, för att ta fram den skatten igen vid tidens slut. Och pärlan är kyrkan, skrev samme författare. Som pärlan skapas ur musslans lidande skapas kyrkan ur Jesu lidande. Någon menar att mannen som betalar priset för skatten är Jesus som betalar allt för att vinna oss. Andra menar att de är vi som ska sälja allt för att vinna Jesus. Jag låter dig tänka vidare på alla detta, men själv tror jag att jag måste söka svaret så enkelt som möjligt. Jesus säger ju att skatten och pärlan är Guds rike. Jag tror då att han talar om att söka Guds rike först av allt, för att knyta an till bergspredikans avslutning, och att

På vandring genom MATTEUS EVANGELIUM

detta står i kontrast till det som tidigare sagts om att förlora Guds rike p.g.a. världsliga bekymmer och rikedomens lockelser. D.v.s. vill du ha Guds rike så ge allt för det som är värt allt. Och hur vi än vrider och vänder på detta, visst säger väl Jesus ändå att Guds rike är värt mer än något annat.

Skördetid

Vi har en liknelse kvar. Den passar att avsluta med för den handlar om alltings avslutning: "Med himmelriket är det också som när man lägger ut ett nät i sjön och får fisk av alla slag i det. När det är fullt drar man upp det på stranden och sätter sig ner och samlar den goda fisken i korgar och kastar bort den dåliga. Så skall det bli vid världens slut. Änglarna skall gå ut och skilja de onda från de rättfärdiga och kasta dem i den brinnande ugnen. Där skall man gråta och skära tänder." Detta är viktigt. Detta är avgörande. En dag ska vårt gensvara på detta budskap betyda allt. För visst talar Jesus här om en dubbel utgång. Man kan gå förlorad. Och man kan bli räddad. En dag ska Gud hålla dom, också över våra liv. Jesus vill inte skrämmas, men han talar allvar med oss. För han vill inte att du ska gå förlorad. Han vill att du ska vara som den goda jordens människor, som lyssnar, tar tid att söka förstå och bär frukt, och som därför till slut kommer att "lysa som solen, i sin faders rike."

Detta kapitel avslutas med en eftertext. Jesus kommer hem. Människorna förundras över hans undervisning. Men de vänder sig ändå bort från honom. Jesus skulle kallas Jesus "från Nasaret", hans efterföljare "nasaréer". Men folket i Nasaret försköt honom. Det är lätt att hoppa över eftertexten. Få sitter kvar efter filmen för att läsa eftertexterna. Men eftertexten är viktig. För dessa människor hade en unik möjlighet att lära känna Jesus, men eftertexten till deras liv innehöll ett tragiskt nej.

Nu måste vi fundera över oss själva. Hur ska eftertexten se ut efter våra liv? Blev vi vägkantens människor, som mötte Guds ord, men alltid var på väg någon annanstans? Blev vi den steniga jordens människor, som levde rotlöst och ytligt, som växte snabbt men vissnade? Blev vi tistlarnas och törnenas människor? Guds rike växte i våra liv. Problemet var bara att där växte så mycket annat också, som världsliga bekymmer eller rikedomens lockelser, så att livet från Gud kvävdes. Eller ska det stå i eftertexten till ditt liv att du var en lärjunge, som lyssnade, försökte förstå och som bar frukt, och som därför nu lyser som solen i din faders rike?

Vad var det Jesus sa? "Hör, du som har öron."